

LA BIBLIOTECA: UN ESPAI OBERT A LA INTERCULTURALITAT

VICTÒRIA MATEO
Directora de la Biblioteca de Rubí

Introducció

La nostra societat ha deixat de ser una societat uniforme i cada cop més és una societat pluricultural i complexa; en els últims anys, a causa de diferents fenòmens de caire estructural, econòmic, polític, de globalització, s'estan produint desplaçaments importants de població. El nostre país és un dels llocs escollits per aquesta nova immigració, que es caracteritza per la gran diversitat d'orígens i que sovint parla llengües desconegudes per a nosaltres.

La biblioteca, en ser un espai públic i gratuït, és un centre polaritzador d'aquesta nova immigració, que veu en la multiplicitat d'ofertes —especialment amb els nous canvis tecnològics i particularment amb la incorporació d'Internet— un espai per passar el seu temps de lleure, per comunicar-se amb el seu país d'origen, per aprendre, etc.; i per tant cada vegada és més habitual veure a les biblioteques gent d'altres països.

Quin és el paper que ha d'exercir la biblioteca davant d'aquesta nova situació? Recordem una vegada més el *Manifest de la UNESCO* de l'any 1994, que defineix la biblioteca com una institució democràtica que garanteix la igualtat d'accés a la cultura i al coneixement per a tothom, sense tenir en compte l'edat, la raça, el sexe, la religió, la nacionalitat o la classe social.

En aquesta comunicació m'agradaria compartir amb vosaltres algunes de les accions que la nostra biblioteca ha dut a terme en els darrers anys respecte al tema de les minories culturals, però abans voldria exposar alguns aspectes sociològics de la població a la qual servim.

Aspectes sociològics de la població rubinenca

Rubí és una població catalana; administrativament està adscrita al Vallès Occidental; actualment té 63.029 habitants. Com d'altres municipis de la zona, va créixer a un ritme accelerat durant les dècades de 1960 i 1970, a causa de la immigració de persones procedents d'altres zones de l'Estat espanyol: va passar de 9.907 habitants a 35.855 en tan sols 15 anys. Després, a causa de la crisi econòmica de 1975, el seu creixement va ser més lent.

A començaments de la dècada de 1990, la població immigrant va canviar de signe, i va ser majoritàriament estrangera, especialment de països extracomunitaris empobrits, en la seva gran majoria marroquina; en aquella època el seu percentatge no arribava al 2 % de la població empadronada; aquesta xifra no era real, ja que s'hi havien d'afegir els que havien vingut d'una manera il·legal; d'altra banda és una realitat acceptada pels experts que molts immigrants procedents de països pobres no s'empadronen de manera immediata.

Aquest percentatge ha anat creixent al llarg d'aquests darrers anys i avui dia, oficialment, estem al 5,57 %; la realitat és bastant superior: a la immigració no empadronada hem de sumar una bona part de la població sud-americana, que té la doble nacionalitat i no consta com a estrangera.

La població procedent de països del Magrib continua sent la més nombrosa, amb un 41,40 %, però aquesta immigració s'ha estabilitzat; estan creixent a ritme accelerat les persones que procedeixen de l'Amèrica Llatina —Equador, Colòmbia, Uruguai i, darrerament, alguns argentins—, que en total són un 40,18 % de la població immigrada.

Procedència	Percentatge
Països del Magrib	41,40
Amèrica del Sud	40,18
Països de la Unió Europea	6,95
Països d'Àsia	4,30
Amèrica Central	2,99
Països resta d'Àfrica	2,48
Països resta d'Europa	1,37
Canadà i EUA	0,28
Països d'Oceania	0,06
Total	100,00

Característiques de la població immigrada

La composició d'edats i gèneres és diferent segons el país de procedència, però en general és una població jove; és una immigració motivada per qüestions laborals o econòmiques.

Les ocupacions més importants de la població immigrada són la construcció i els serveis. Les lleis d'estrangeria han incrementat les dificultats d'aconseguir un treball qualificat.

El nivell de formació és divers; el ventall és ampli i va des dels que no tenen estudis fins als que tenen un títol universitari; en general, el nivell és més baix entre les dones, sobretot en la dona marroquina; n'hi ha moltes que no saben llegir ni escriure degut a la procedència majoritària de zones rurals, on l'accés a l'ensenyament és difícil. Els immigrants procedents d'alguns països de l'Amèrica Llatina, com Uruguai i Argentina, tenen un nivell de formació més alt.

La biblioteca

Rubí disposa d'una única biblioteca pública; ocupa una superfície de 700 m², dividits en diferents seccions sense que hi hagi separació física entre elles, sinó que és el mateix mobiliari el que les delimita, creant uns espais polivalents, que utilitzem també per realitzar les activitats.

Des de l'any 1993 està informatitzada i des de l'estiu del 2001 disposa d'un servei d'Internet per als usuaris, amb quatre punts de connexió per als adults i un a la secció infantil.

El personal està format per: una directora, una bibliotecària i dos auxiliars.

Està en projecte una nova biblioteca que s'adeqüi als paràmetres fixats pel Sistema de Lectura Pública de Catalunya. Esperem que el projecte es pugui dur a terme durant la propera legislatura.

La Biblioteca i les minories estrangeres

Des de fa 8 o 9 anys, veient com canviava la composició sociològica de la nostra població i seguint les directrius del *Manifest de la UNESCO* de l'any 1994, que declara l'obligatorietat de facilitar la lectura pública a tots els ciutadans, ens vàrem plantejar la possibilitat d'organitzar serveis adequats a les necessitats d'aquest nou col·lectiu.

Però vàrem pensar que davant del fet migratori, igual que en altres aspectes, la Biblioteca no podia actuar unilateralment sinó que, per tal que la nostra tasca fos molt més eficaç, ens vàiem de posar en contacte amb altres organismes i institucions que estiguessin implicats directament en el tema, com les associacions Rubí Multicultural¹ i Rubí Solidari², el Servei d'Educació de l'Ajuntament —que coordina les activitats dels diversos centres escolars de la població i hi dóna suport—, el Programa d'Educació Compensatòria i l'Escola d'Adults. Últimament, també hem tingut contactes amb l'aula TAE (Taller d'Adaptació Escolar) d'un centre d'ensenyament secundari de la població que dóna reforç a joves immigrants.

Els nostres objectius són:

- Donar a conèixer la Biblioteca entre la població immigrada estrangera.
- Difondre entre la població autòctona la cultura d'aquestes minories per promoure actituds de respecte vers la diversitat i estimular la convivència.

Les nostres formes d'actuació van ser:

- Fons documental.
- Activitats.
- Difusió.

Fons documental

Si volíem arribar a una població plural, vàiem de tenir documents en les seves llengües d'origen. Per tant, era molt important disposar d'un fons on estiguessin representades totes les cultures que conviuen a la població. Donat que al principi una gran majoria d'usuaris potencials eren magribins, vam optar per adquirir llibres en llengua àrab. Els primers d'aquests llibres ens van arribar de l'associació Rubí Multicultural, que ens els va cedir per tal que fossin utilitzats per tots els usuaris àrabs que vinguessin al nostre centre. Posteriorment hem anat adquirint alguns llibres més, encara que no tants com desitjaríem, degut als escassos recursos de què disposem per a adquisició de fons documental.

Hem de dir que, darrerament, Rubí Multicultural ens ha proposat de donar una petita part del fons recaptat en diverses «festes i vendes d'objectes» a la Biblioteca, per completar la secció de multiculturalisme.

---

1. Rubí multicultural és una associació formada l'any 1993 per un grup mixt de persones autòctones i immigrades per ajudar i integrar els immigrants. Entre altres actuacions, va organitzar classes de reforç a nens, adults i dones immigrants, classes de cuina, etc. Ha contribuït a l'organització de la Festa de la Diversitat de Barcelona i Rubí, i va publicar la revista *Tabadul* en àrab, català i castellà, de la qual van sortir 6 números. La seva col·laboració amb la biblioteca ha estat intensa, des de la donació de llibres àrabs fins a la degustació d'un te en finalitzar alguna activitat, passant per la cessió d'objectes i material per a exposicions.

2. Rubí Solidari és una ONG de la població que treballa amb diversos projectes de solidaritat amb el Tercer Món i que agrupa una sèrie d'entitats solidàries.

Actualment comptem amb uns 200 documents en llengua àrab de temàtica diversa: novel·la, contes infantils, religió, educació, gastronomia, etc. Disposem també de publicacions periòdiques de les diverses cultures de la població. D'altra banda, procurem tenir monografies sobre multiculturalitat, immigració, educació per la tolerància, racisme, etc.

Per últim, creiem que és molt important l'aprenentatge, per part de l'immigrant, dels idiomes del país per poder comunicar-se amb la població autòctona i poder accedir a un lloc de treball. Per això disposem d'alguns llibres senzills per a l'aprenentatge del castellà, el català i l'àrab. D'aquesta manera donem suport a les necessitats lingüístiques de les minories, un aspecte que hem de reforçar, degut a l'èxit que tenen aquests documents.

Amb tota aquesta documentació hem creat un centre d'interès, on hem agrupat tots els llibres que d'alguna manera estan relacionats amb la diversitat cultural.

Respecte als audiovisuals, tenim un ampli ventall de música ètnica, així com alguns vídeos de cultures diverses, però hauríem d'incrementar la música actual àrab, molt sol·licitada pels usuaris més joves.

Activitats

La Biblioteca, més enllà de disposar d'un fons documental multicultural, programa periòdicament una sèrie d'activitats i debats relacionats amb el fet diferencial, per donar a conèixer la riquesa d'aquestes cultures; uns estan adreçats als usuaris infantils i altres als adults.

Activitats infantils

Narració de contes. Contes de tots colors

És una de les activitats més conegudes i una de les que es duen a terme a totes les biblioteques per desvetllar l'interès dels infants vers la lectura.

En aquest cas es tracta d'explicar contes populars de diversos països amb l'objectiu de donar a conèixer la cultura i el folklore d'altres indrets, i ajudar els infants a acceptar més fàcilment la pluralitat; és a dir, promoure una comprensió del món des de diverses lectures culturals. En algunes ocasions aquesta narració ha estat a càrrec de persones procedents de la cultura del conte que s'explica —gitanos, magribins, senegalesos—, però habitualment és la narradora habitual de *L'Hora del Conte* la que realitza aquesta activitat.

Esmentarem també la narració d'un *Conte Cooperatiu*, dirigit per un monitor de Rubí Multicultural, en el qual, després d'iniciada la narració els mateixos infants havien de continuar-la.

Tallers i jocs

En algunes ocasions programem alguns tallers i jocs —ludoteca ètnica, jocs de simulació, etc.— per fomentar la tolerància i el joc com a eina de desenvolupament del nen i comptem amb la col·laboració d'entitats solidàries de la població.

Concurs de punts de llibre

Cada any, amb motiu de Sant Jordi, convoquem entre els infants i joves de la població un concurs de punts de llibre sobre un tema fixat per la Biblioteca. El punt guanyador s'imprimeix i es distribueix entre els usuaris de la Biblioteca. Moltes vegades el tema està relacionat amb aspectes de diversitat, drets humans o pau, com el punt *Rubí per l'educació intercultural*. En aquest concurs, cada vegada hi participen més infants d'altres cultures.

Activitats per a adults

Setmana de la Diversitat i la Solidaritat

La Biblioteca participa anualment en la Festa de la Diversitat i la Solidaritat que diverses entitats de la població organitzen durant el mes de maig. Durant una setmana es duen a terme en diversos centres tot un seguit d'activitats relacionades amb aquests temes: xerrades, exposicions, tallers, etc. La nostra col·laboració és diversa i procurem escollir alguna acció relacionada amb el món del llibre, com per exemple: recitals poètics, presentació d'algun llibre sobre immigració, o també algun espectacle o narració de contes.

Exposicions i conferències

Durant la resta de l'any també organitzem alguna exposició, acompanyada de xerrades i debats per donar a conèixer les altres cultures i per millorar el diàleg intercultural. Aquestes exposicions les oferim als centres d'ensenyament i a l'escola d'adults i alguns professors organitzen visites comentades.

Trobades amb escriptors

Finalment, també procurem portar alguns escriptors que hagin publicat llibres sobre les minories ètniques o que participin en programes de diversitat cultural, com és el cas de les Jornades de Literatura entre Continents organitzades per Translit³ amb

---

3. Associació cultural fundada l'any 1993 a Barcelona, que té com a principal objectiu la difusió de la creació literària procedent d'altres continents.

l'objectiu de difondre l'obra d'escriptors d'altres continents que avui dia resideixen a Europa.

Visites programades

Hem programat algunes visites amb diferents col·lectius immigrants:

- Amb dones magribines de l'escola d'adults.
- Amb alumnes estrangers de l'aula TAE (Taller d'Adaptació Escolar) d'un institut d'ensenyament secundari de la població.

Altres actuacions

La Biblioteca també ha participat en algunes manifestacions festives, com per exemple: dinars interculturals que s'organitzen com a cloenda de les festes de la diversitat, alguna Festa del Xai o bé la degustació d'un te.

Difusió

Per últim, tractarem un tema molt important com és la difusió. A més a més dels canals de difusió habituals de la Biblioteca —les guies de lectura, els fulls informatius, la guia d'activitats de la població, editada per l'Ajuntament, la participació en programes radiofònics locals—, la Biblioteca prepara:

- *Guies de lectura especials*, algunes bilingües en català i àrab. Per preparar-les comptem, una vegada més, amb la col·laboració de Rubí Multicultural, que disposa d'un programa d'ordinador en aquesta llengua.
- Exposició de llibres i documents sobre l'Islam amb motiu del Ramadà.
- Divulgació de diverses informacions de la Biblioteca en una revista del col·lectiu magrebí *Tabadul*, que malauradament s'ha deixat de publicar.
- Distribució de les activitats relacionades amb la cultura àrab en les seves carnisseries i en la seva mesquita.
- Per últim, estem preparant un tríptic informatiu de totes les nostres accions en diversos idiomes: català, castellà, àrab.

Mesa de noves immigracions

Abans d'acabar, m'agradaria explicar una nova experiència que s'ha format al nostre municipi referent al tema de la immigració, en la qual participa la Biblioteca. Es traca de la Mesa de Noves Immigracions promoguda des de l'Ajuntament. És una mesa on participen totes les institucions i entitats ciutadanes que estem en contacte amb el tema de la immigració, per dur a terme una sèrie d'accions des d'una perspectiva global a fi d'intentar construir una societat més solidària i justa. Els principals objectius de la mesa són:

- Coordinar les accions que es fan a la ciutat en l'àmbit de les noves immigracions.
- Donar a conèixer les iniciatives que programa cada institució.
- Elaborar propostes comunes.

Està formada per les següents institucions i entitats:

- Ajuntament de Rubí
- Asociación Uruguayo-Catalana de Rubí
- Associació Compartir
- Associació de Dones Aturades Immigrants (ADA)
- Biblioteca Mestre Martí Tauler
- Caritas Arxiprestal
- Centre d'atenció primària Mútua de Terrassa
- Centre d'atenció primària Anton Borja
- Centre d'Informació al Treballador Estranger CITE
- Creu Roja
- El Far. Servei Social Evangèlic
- Equip d'atenció psicopedagògica
- Escola d'Adults
- Programa d'Educació Compensatòria
- Rubí Multicultural
- Servei Institucional Social UGT
- Servei Local de Català
- Taller d'Adaptació Educativa (Aula TAE d'un centre d'ensenyament secundari de la ciutat).

La mesa es reuneix de manera ordinària un cop al trimestre i de manera extraordinària si els membres ho requereixen. L'Ajuntament actua com a coordinador i també assumeix les funcions de secretariat. Les principals actuacions fins a aquest moment han estat:

- Elaborar un tríptic informatiu en diferents idiomes: català, castellà, francès, anglès, àrab, xinès.
- Debatre un pla integral d'immigració ciutadana, elaborat per l'Ajuntament.
- Crear tres comissions de treball: Comissió de Formació-Educació per treballar els temes d'aprenentatge d'idiomes a la ciutat; Comissió Sociosanitària, per tractar la situació de l'habitatge; Comissió de Sensibilització, per programar una sèrie de tallers: se n'ha fet un de cuines de diferents països i se n'està preparant un de jocs del món.

Conclusió

Si fem una breu valoració dels resultats de la nostra actuació podem examinar diversos fets:

Aspectes positius

En primer lloc és habitual veure a la Biblioteca persones de diferents països i races utilitzant tots els serveis del centre.

S'observa una participació progressiva dels immigrants en les activitats que organitza la Biblioteca relacionades amb la diversitat cultural.

Un estudi sobre la immigració estrangera a Rubí, publicat l'any 1999, que duia per títol *Les cares del viatge*⁴, demostra que un dels equipaments municipals més coneguts per la població immigrada enquestada és la Biblioteca; un 60,6 % la coneix, encara que només un 30,3 % hi participa habitualment.

D'altra banda creiem que la Biblioteca també exerceix una funció social. En primer lloc perquè amb les nostres actuacions ensenyem a conviure en la diferència, procurant evitar enfrontaments i actituds racistes i xenòfobes. Però també perquè, de vegades, la Biblioteca pot contribuir a la regularització de papers d'alguns immigrants, en poder demostrar que eren socis del nostre centre i per tant residents a Rubí des d'una determinada data.

Dificultats

Hem tingut alguns problemes d'ordre i de convivència, que procurem solucionar amb el diàleg o amb la intervenció d'alguna persona de la seva cultura d'origen.

Hem perdut alguns documents degut a la mobilitat d'aquest col·lectiu o a les seves condicions socials.

Disposem d'escasos recursos econòmics i humans i l'espai és insuficient.

Però som conscients que hem de continuar i perfeccionar la nostra tasca per fer que la Biblioteca arribi a un major nombre d'immigrants.

Apostem per la interculturalitat, concebuda com una relació entre cultures diferents, respectant la identitat cultural del nouvinguts, aprenent a conviure en la diversitat, a compartir un mateix espai i posant en pràctica el Manifest de la UNESCO de la Biblioteca Pública de l'any 1994, que declara com una de les missions de la biblioteca: «Encoratjar el diàleg intercultural i afavorir la diversitat cultural».

---

4. LAIA PINEDA I ISMAEL VACCARO. *Les cares del viatge*. Rubí: El Castell Ecomuseu urbà, 1999.